

in drja. P. Kozine. Leta 1911 meseca julija so praznovali tiho, vsak za-se, desetletnico obstanka „N. A.“ oni, ki so kaj žrtvovali za stvar. Tem je bilo zadoščanje, da so prestali N. A. prva leta, da morejo vedno bolj samozavestno stopati po svoji poti naprej do idealnega cilja: kulturnemu narodu slovenskemu podati posebno glasbeno literaturo na narodni podlagi. Tudi naš mali narod ne sme zaostati za drugimi večjimi slovanskimi narodi, ki so že dospeli do višje stopnje glasbene omike.

Edini „Ljubljanski Zvon“ se je — dasi še-le pozno — spomnil, da so „N. A.“ v desetletju 1901 do 1911 dosegli zasluge, katere ocenjujeta E. Adamič in dr. P. Kozina v gori omenjeni številki. Našteteta 59 komponistov in približno 400 skladb. Orišeta splošno glasbeno dolovanje vseh in posebno glavnih zastopnikov nove glasbene struje. Pripomni se tudi, da so N. A. šele ustvarili dosledno delovanje na glasbenem polju . . .

In vse to je zasluga dr. Gojmira Kreka. Njegovo delovanje, požrtovalnost, njegovo sistematično in organizatorično delo se je po mojem mnenju še veliko premalo povdarjalo. Pomislimo le, če bi Krek bil primoran, svoje častno mesto kot urednik zapustiti. Ali najdete koga, ki bi bil toliko požrtovalen, da bi prevzel in nadaljeval trudapolno delo? O zmožnostih in o taktu, ki ga zahteva izdajanje, ni treba govoriti, ker je Krek na svojem mestu in ker tam ostane v prid razvijajoče se naše glasbe. (?? Op. ured.) No, kakor je že naša udomačena navada, bomo cenili zasluge takrat, ko bomo stali osamljeni, ne vedoč kam in kako naprej . . .

Ali smo mi že sploh zreli za umetnost? Ali imamo že občinstvo za glasbeno umetnost? To so vprašanja, o katerih bi se moralo razpravljati, kar bomo storili kedaj na drugem mestu. Upeljavanje kina in to v edinem Narodnem Gledišču gotovo ni znak napredovanja! Kje imamo kak godalni kvartet, kje so še kompozicije za orkester in kje je še glasbenik, ki nam poda muzikalno-dramatična dela za naše gledišče?

Dolga, dolga je še pot, in kratko življenje . . .

Dr. M. Lubec

Predstoječa izvajanja zahtevajo pojasnila oziroma dopolnitve zastran urednika. Zadnje topot ne morem podati, ker mi manjka časa in veselja za pro-domo-spise. Pojasnilo pa — evo ga!: Naprosil sem gospoda pisca, naj nam sestavi kritično ali vsaj pregledno notico o Adamič-Kozinovem članku, češ, da ga sam iz lahko ugibljevih vzrokov ne morem napisati. In glej! Namesto kritike ali pregleda sem dobil slavospev name št. 2; (št. 1., in sicer dosti krepko donečo himno, je bil namreč že zakrivil Adamič sam v zadevnem članku). Brez šale: v zadregi sem. Sam ne morem poročati o spisu, ki podaja prvici vesten pregled modernega glasbenega gibanja na Slovenskem in se vsled tega v našem listu nikakor ne sme rešiti z zabeležbo golega fakta; od druge strani pa do danes nisem mogel dobiti zaželjene ocene. Da pa dosežem svoj cilj po drugi poti, prosim vse naše glasbenike in glasbeno izobražene glasboljubitelje, od katerih si je gotovo vsak napravil svojo sodbo o Adamič-Kozinovem članku, oziroma posredno o delovanju naših skladateljev, da izražajo popolnoma odkrito in brez ozira na urednika ali posamezne sotrudnike svoje misli in svoje mnenje o stališču, ki ga zavzemajo napram Adamičevemu članku v njegovi celoti ali glede posameznih nazorov in trditev tega članka. Rezultat tega umetniškega plebiscita bi objavili v eni prihodnjih številki „Novih Akordov“. Če bi se udeležilo večje število glasbenikov, utegne biti rezultat prav raznoličen in zanimiv. Hkratu bi bil to prinos k poglavju „Novi Akordi in njihova doba v zrcalu sodobnikov“.

Krek

Nemško poročilo o slovenski glasbi. „Deutsche Militär-Musiker-Zeitung“ (Berlin) je prinesla v št. 52 z dne 27. decembra 1913 iz peresa na Dunaju živečega glasbenega pisatelja drja. H. B. Fleischmanna članek pod naslovom „Musikleben in Südösterreich“. Vredno je, da zabeležimo glavne navedbe tega članka, v kolikor se tičejo našega glasbenega živ-

ljenja, doslovno: „Eine Künstlerreise, die ich in den letzten Tagen unternahm, brachte mir nach kaum einer Tagesfahrt die ersehnte Gelegenheit, das Musikleben des slowenischen Volkstammes in seiner Hauptstadt Ljubljana (zu deutsch: Laibach) kennenzulernen. An der Spitze des slowenischen Musiketriebes steht die „Glasbena Matica“, ein von der Hauptstadt Ljubljana und dem Lande Krain geförderter Musikverein, dem die nicht hoch genug zu schätzende Aufgabe gelungen ist, ein ganzes Volk zu reinster musikalischer Kunst und zu vollem Musikverständnis zu erziehen. Es verdient höchste Anerkennung, wie diese Musikvereinigung hiebei zu Werke gegangen ist: zunächst gründete sie eine höhere Musikschule in Ljubljana und beruft dahin vorzügliche, musikalisch von Grund auf gebildete Lehrkräfte; dann geht sie an die Gründung von Zweiganstalten dieser Schule, und es entstehen so angesehene musikalische Institute in und ausserhalb des Landes, in Gorica (Görz), Kranj (Krainburg), Trst (Triest) und in mehreren anderen Städten. Nun werden von auswärts Künstler berufen, um regelmässig das Volk mit den besten Erzeugnissen der musikalischen Weltliteratur in vollendeter Ausführung bekannt zu machen; man sorgt weiter für die Erhaltung der alten, zu Herzen dringenden, wehmütigen slowenischen Volksweisen, die von der „Glasbena Matica“ gesammelt, herausgegeben und in Verlag genommen werden. Eine mächtige vokale Körperschaft, geleitet von Musikdirektor Matej Hubad, einem sehr begabten Bruckner-Schüler, führt nicht nur diese uns so fremd anmutenden Volksgesänge auf, sondern nimmt sich auch tatkräftig der neueren musikalischen slowenischen Schöpfungen an. So wird derzeit an einem Chorwerk des hervorragenden slowenischen Komponisten Pater Hugolin Sattner (einem in Laibach lebenden Franziskanermönche) geprobt, das in diesem Winter zur Uraufführung gelangen soll. Alles in allem: künstlerische Bestrebungen eines Vereins, die mit Scharfblick gefasst, der musikalischen Entwicklung eines ganzen Volkstammes Richtung gebend sind und durch die umfassende Betätigung höchstes Interesse erwecken.“

Nadaljna izvajanja se bavijo s tržaškimi razmerami, sevele z italijanskimi, ker je Trst „eine fast ausschliesslich von Italienern bewohnte Stadt“. Iz dotičnih izvajanj se razvidi, da je zadel dr. Fleischmann tudi v Trstu ob vzorno objektivnega informatorja.

Nas zanimajo seveda pred vsem slovenske razmere. Čudom se čudimo dobrohotnosti, s katero hvali poročevalec ne samo „Glasbena Matica“ in g. Hubada — to se nam zdi popolnoma razumljivo — temveč tudi ves slovenski narod in njegovo „popolno glasbeno razumevanje“. Da imamo v Kranju itd. „angesehene Institute“, da goji naš narod „najvzornejšo glasbeno umetnost“, h kateri ga je seveda vzgajala „Glasbena Matica“, da se zavzema le-ta „z vsemi močmi za novejše slovenske tvorbe“ itd., tega še mi sami nismo vedli. No, sedaj smo to zvedeli iz ust nemškega pisatelja, in potrji vprašamo: „Novi Akordi!“ Kaj pa je Vas treba bilo? Vas, ki za člankarja sploh ne eksistujete?!

No: sodba za „Glasbena Matica“ ni tako vesela in častna, za „Nove Akorde“ ne tako žalostna in uničevalna, kakor morda kdo misli na prvi mah. To radi tega, ker predstoječe vrste sploh ne izražajo mnenja nemškega glasbenika o nas, temveč reproducirajo le informacije, ki jih je dobil ta glasbenik v Ljubljani. Razume se torej, da niti za „Glasbena Matica“, niti za nas ne morejo biti merodajne; za „Glasbena Matica“ tem manj, ker je tudi ta članek od prve vrste do zadnje očitno inspiriran po „Glasbeni Matici“ prav blizu stoječi osebi. Ali naj vprašamo, kdo je tako vsestransko in objektivno informiral nemškega pisatelja, ki je obiskal Ljubljano z najboljšim namenom, da seznanj svojo rojake kolikor moči vestno o naših glasbenih težnjah, kdo ga je tako natančno in iskreno podučil o svojih pravih in namišljenih zaslugah, kdo — skoraj bi rekli — pačil resnico, utajivši obstoj in nesporne zasluge našega lista? Ne! Obzrlujemo le, da se je kdo našel med nami, ki se ni premislil, lancirati

napačna in pristranska poročila v nemške liste, ker je bil ravno g. dr. Fleischmann očitno pripravljen, pisati pravično o naših razmerah, česar pri nemških pisateljih nikakor nismo vajeni. To obžalujemo ne toliko radi nas in naših skladateljev, kakor radi tega, ker nas boli, da moramo tujcu priznati: Eden naših je vzrok Vaše zmete. Vsled tega Vaše poročilo ne slika naših razmer, kakršne so v resnici. Krivi pa niste Vi, temveč krivi smo mi sami. Obetamo Vam, da poskrbimo v doglednem času za očiščenje zraka! V naši miznici se kopiči material iz vseh vetrov nam priletelih dokumentov, ki bo objavljen brez usmiljenja in brezobzirno, ko bo mera polna. Tedaj spozna poslednji naivni nevednež, kje so zastupljivali skozi leta in leta naše glasbeno življenje, kje škodovali našim umetnikom in naši umetnosti, kje z največjo vneto a na skrivnem delovali za uničenje ali prognanstvo naših najboljših talentiranih in v resnici delavnih mož, kadarkoli je to velevala lastna slava. Sedaj pa, nestrpni sobojevniki, še potrpite! Izpodkopavanje naše pozicije se ne bo posrečilo. Marsikateri podkop je že zasul onega, ki ga je delal. Malenkostnega rovanja take vrste ne smatramo za dovolj resen povod, da bi radi njega že mobilizirali ves naš obsežni material. Dan končnega obračuna pa se bliža z brzimi koraki. Dotlej le še potrpite!

„Musikkultur in Südösterreich“ je naslov članka drja. H. R. Fleischmanna v številki 6. tekočega letnika časopisa „Musikpädagogische Zeitschrift“, glasila Avstr. Glasb.-ped. Zveze (Dunaj, mesečnik, polletno K 3-). Vsebina tega članka je bistveno ista kakor ona ravno omenjenega članka v „Deutsche Militär-Musiker-Zeitung“.

„Laibacher Zeitung“ je objavila v 155. števu z dne 11. julija 1914 obširno oceno lanskega letnika „Novih Akordov“ iz peresa drja. Kozine. Kritik precizira pomen „N. A.“ za naše glasbene razmere in karakterizuje v posameznem zlasti stvarjanje Gerbiča, Adamiča, Mirka, Pavčiča, Hochreiterja, Premrla, Ravnika. Kratek pregled vsebine naše priloge je pridejan. Priporočamo Kozinov članek gospodu drju. Fleischmannu v čtivo. Tedaj si bo svest resnice starega nemškega pregovora: Eines Mannes Rede ist keines Mannes Rede; man muss sie hören alle beede!

„Gregorianische Rundschau“, glasnik za cerkveno glasbo in liturgijo, je prinesla o Premrlovi zbirki „100 praeludia organi“ oceno, v kateri pravi, da je omenjena zbirka „eine der gediegensten Sammlungen von leichten Orgelpräludien in den gebräuchlichen Tonorten... Premrl ist ein Musiker durch und durch, neben Foerster, Sattnier u. a. der Begründer der slovenischen Schule.“ Katere slovenske šole?

Samospevi F. S. Vilharja s klavirskim spremljevanjem pod naslovom „Djulabije“ so baje izšli. Oba zvezka veljata 8 kron.

„Slovenski Ilustrovani Tednik“ je prinesel v 12. števu dne 20. marca 1913 portrete bivšega basista slovenske opere Josipa Križaja, dalje tenorista Josipa Rijavca in primadone kr. hrv. gledišča Mire Koroščeve. O zadnjih dveh umetnikih nahajamo tudi kratek životopis. Koroščeva je po krvi Slovenka, po vzgoji Hrvatica; njeni starši so bili doma s Kranjskega. Pred 35 leti so se preselili v Sisek na Savi, kjer se je Mira porodila. Po z odličnim uspehom dovršenem konservatoriju, kjer ji je bil glavni učitelj petja Gänsbacher, je bila angažirana v Monakovem, v Vratislavi, v Pragi in končno v Zagrebu. O Rijavcu čitamo, da mu je rodni kraj Gradiška ob Soči; po gimnazijski maturi se je učil 2 leti v Ljubljani na Glasbeni Matici, kjer sta mu bila učitelja Hubad za petje in Lajovic za harmonijoslovje. Sedaj je gojenec dunajske Akademije za glasbo in uprizarjačo umetnost. — O priliki aprilovega koncerta Sl. Pev. Dr. „Ljubljanski Zvon“ v Ljubljani je priobčil „Slovenski Ilustrovani Tednik“ v 20. števu z dne 15. maja 1913 slike po fotografijah solopevke Ivanke Hrastove, goslača Mirka Dežele in pevovodje „Ljubljanskega Zvona“ Zorka Prelovca.

O Hladnikovih petih slavnostnih igrah za orgle so se pohvalno izrazili vodja regensburške orglarske šole P. Griesbacher, stolni organist pri sv. Štefanu na Dunaju Viktor Boschetti, organist P. Luigi Piloni v Firenci, A. Foerster i. dr. (Oceno v „N. A.“ glej XII/3 sl.).

„Cerkveni Glasbenik“ (Glasilo Cecilijinega Društva v Ljubljani, mesečnik z glasbeno prilogo, celoletno K 5-) nadaljuje v doslej izišlih številkah 2. do 9. letnika 1913 spis ravnatelja prof. drja. Josipa Mantuanija „Zgodovinski razvoj slovenske cerkvene pesmi“. O tem spisu poročamo na drugem mestu podrobneje. Tudi drja. Kimovca članek „Začetni pevski pouk“ je obširnejši (št. 1., 2., 5, 6.), ne prinaša sicer nič novega, a to, kar uči, je vobče vse pravilno in bo pevcem le v korist, če se naukov tudi dejansko drže, a jih ne samo prebero. V 3. številki piše Premrl o „Cerkvenem ljudskem petju“, ki ga namerava „Cerkveni Glasbenik“ pospeševati, v kolikor se ujema s cerkvenimi prepisi in z duhom cerkvene glasbe. Zadeva je povzročila še v sledečih številkah „C. Gl.“ debato. V člančiču „Zboljšajmo povsod cerkveno glasbo!“ priporoča organist Lovro Hafner, da se nastavlja v prvi vrsti le izvežbani organisti-cecilijanci ter da se uvede nadzorovanje organistov. — 4. številka prinaša kratko poročilo o cerkveno-glasbeni konferenci v Solnogradu, spisal P. H. Avgust Kos priporoča hrvatski cerkveno-glasbeni list „Sv. Cecilija“ v naročbo. Uredništvo registrira v našem listu št. 1. objavljeni spis Emila Hochreiterja o cerkveni glasbi zadnjih let. „Ocena je pisana jako objektivno, zanimivo in podučno... Želji gosp. ocenjevatelja, naj bi slovenska cerkvena glasba postala bolj napredna in moderna, se tudi urednik Cerkv. Gl. v polnem obsegu pridružuje.“ — V 7., 8. in 9. številki je objavljeno predavanje učitelja Franca Samca „Cerkveno ljudsko petje in petje v šoli“. Izražena je želja, da se sestavi pesmarica z notami, v kateri bi bila zastopana tudi napredna cerkvena glasba. Po njej naj poje ljudstvo, ki se naj že v šoli odgojuje za to pevanje. Kakor se vidi, zdrava misel. Vmes je pa par zelo čudnih izjav in trditvev. Tako pravi na pr. predavatelj po opisu stališča, ki ga v tem vprašanju zavzemata „Cerkv. Glasbenik“ in „Bogoljub“: „Oglasili so se tudi (!) „Novi Akordi“, a kakšno „vižo“ imajo, žalibog ne vem, ker pri današnjih razmerah človek ne more naročiti vsega, kar bi želel“. Doslej sta „Cerkv. Gl.“ in „N. A.“ edina slovenska glasbena lista. Mislimo, da bi bilo pač dolžnost gospoda, ki piše strokovno, poznati vsaj dotično domače slovstvo, najsi bo potem že naročen na oba lista — par litrov vina na leto manj, pa je! — ali najsi ju kje izposodi v to svrhu. Potem bi bil pisec tudi vedel, da se „N. A.“ niso „tudi“ oglasili, temveč da so bili prvi, ki so v zadnjem času zopet sprožili misel o skupnem ljudskem petju po cerkvah (prim. Krekovo oceno o Lebanovi „Zbirki cerkvenih pesmi“ „N. A.“ X./21.). One, ki jim latinsko petje ne ugaja, ker ljudstvo ne razume in se dolgočasi, apostrofira pisec: „Ljudstvo ne razume! Če ne razume, naj se pa nauči!“ Torej ljudstvo naj se uči latinsko, da ustreže neki navidezno politični (enotnostna misel!), dejansko pa zelo nepraktični cerkveni zahtevi! Risum teneatis, amici! Negledé na neizvršljivost takih želja je ta pobožna želja tudi pravi eksempel logične abstruznosti; nekako tako, kakor bi zahtevali od ljudstva, naj se uči italijanski ali nemški, ker uradniki slovenski ne znajo. Božja služba je vendar radi ljudstva, ne pa ljudstvo radi božje službe! Tudi trditvev: „Kdor je bil že v cerkvi, kjer je od nekad vpeljalno skupno petje, bo (?) videl, da ostanejo ljudje hladni in niti sodelujejo ne“, je v tej splošnosti neupravičena. Obisk katerekoli take cerkve bo vobče spravilo na dan ravno nasprotno. Jaz sam se prav milo spominjam našega skupnega petja v gimnazijski cerkvi, kjer je vse sodelovalo, kar je imelo le količkaj glasu. Umetno petje, pri katerem navadni župljan ne more sodelovati in ki mu v pretežni večini tudi le malokedaj ugaja (tu govorim o podoželnih cerkvah), moti vernike tako ali tako v koncentriranju misli na božjo službo. Neinteligentne moti, ker občutijo to nad njihovim horizontom in izven njihovih na